

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Élelmiszertudományi és Technológiai Intézet

Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Vállalati Gazdaságtan Tanszék

Vörös Kata

**Miért érzünk bűntudatot? Az öko-bűntudat és az élelmiszerfogyasztói magatartás
kapcsolatának szakirodalmi vizsgálata**

Élelmiszermérnöki szak, alapképzés és nappali munkarend

Élelmiszertudományi és Technológiai Intézet/Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Vállalati
Gazdaságtan Tanszék

Belső témavezető: Dr. Unger-Plasek Brigitta, egyetemi adjunktus, Magyar Agrár- és Élettudományi
Egyetem

TARTALMI KIVONAT

A szakdolgozat fő témája annak a szakirodalmi elemzése, hogy a fogyasztókban ébred-e bűntudat, pontosabban öko-bűntudat az élelmiszerfogyasztói magatartásuk miatt. Ez egy nagyon aktuális téma, mert a médiában, a különböző szervezetektől, vállalatoktól, azt halljuk, hogy a környezetvédelem, a fenntarthatóság egyre nagyobb figyelmet kap világszerte a klímaváltozás, környezetszennyezés elleni harcokban. A környezetvédelem egy sürgető programmá vált, amely akkor lehet sikeres ha az emberek felelősségükre ráébredve - akár a kialakult bűntudat érzéséből fakadóan -, egyénileg és közösség szintjén is környezettudatos magatartást választanak. Mivel az élelmiszer-előállítás és élelmiszer fogyasztás egyik fő forrása a környezetszennyezésnek, muszáj az emberek érzelmei segítségével is ösztönözni őket a környezetbarát hozzáállásra.

Azt szeretném az eddigi kutatásokból felmérni, hogy hol tartanak a kutatások ebben a témában, melyek a jobban kutatott területek, mely területek fejlődnek és hol vannak hiányosságok. Ehhez a kutatáshoz bibliometriai elemzést végzek –, amellyel azt vizsgálom, hogy a korábbi tanulmányokban, milyen kapcsolat van az öko-bűntudat, a bűntudat és az élelmiszerfogyasztói magatartás között. A Web of Science adatbázisából származnak az e témához kapcsolódó tudományos publikációk adatai, amelyeket aztán két különböző szoftverbe illesztettem be.

Először az RStudióban a Bibliometrix package-t használva a Biblioshiny-val készítek elemzést az ebben a témában releváns tudományos cikkek alapleírásairól és adatairól. A VOSviewer szoftvert alkalmazva létrejön egy vizualizációs hálózat a cikkek kulcsszavai alapján, ez pedig lehetővé teszi a téma további elemzését.

A kutatási eredményekben az látszik, hogy a büntudatnak meghatározó szerepe van a fenntartható viselkedés kialakításában. A büntudat széleskörű szerepet játszik a viselkedés különböző aspektusaiban, beleértve a fogyasztói döntéseket, a környezeti tudatosságot, az étkezési zavarokat és a családi hatásokat. A kutatásokból látszik, hogy az utóbbi években olyan globális kérdésekkel is összekapcsolódott a büntudat, mint a környezetvédelem és a fenntartható fogyasztás, nem csupán az egyének személyes érzelmi állapotaként jelenik már meg.

Ebből a tanulmányból kibontakozik hogy az öko-büntudat a büntudat egyik speciális formája, és jelenleg ez egy felfutási szakaszban lévő témakör. Két lényeges szemléletmódra világít rá a kutatás az öko-büntudatot illetően. Egyrészt az egyéni felelősségérzetre épül, vagyis amikor az emberek felismerik, hogy cselekedeteik környezetre káros hatással vannak, ezért igyekeznek csökkenteni azokat. Másrészt a társadalmi normák és elvárások hatására is cselekszenek, amelyek szintén támogatják a környezetbarát döntések meghozatalát. Az öko-büntudat tehát kulcsszerepet játszik mind az egyéni, mind a közösségi döntésekben, különösen a fenntartható élelmiszervásárlás és az élelmiszerpazarlás mérséklésében.

Viszont meg kell említeni, hogy annak ellenére, hogy az öko-büntudat fogalma egyre gyakrabban jelenik meg a kutatásokban, és egyre növekvő figyelmet kap, mégsem gyakorol olyan erős hatást ez emberekre, mint amire szükség lenne. Ez az érzelem még nem hatol be eléggé az emberek mindennapi döntéseibe. Az öko-büntudat elsősorban a környezeti fenntarthatóság kérdéséhez kapcsolódik, és leginkább azoknál az embereknél jelenik meg, akik tudatosan választanak környezetbarát életmódot.

Az öko-büntudat és az étkezési magatartás közötti kapcsolat is még egy kevésbé kutatott terület. Érdekes lenne további kutatási kérdésként feltárni a korai nevelés és a öko-büntudat fejlődésének összefüggését. Fontos lenne megérteni, hogyan alakítja a gyermekek környezeti nevelése az öko-büntudat kialakulását és milyen hatással van ez a későbbi viselkedésükre.